

Biedrība "DROSME DARĪT", Reģ. Nr. 40008343689
Sporta iela 2, Rīga, LV-1013, Tālrunis: 25 777 783
Konta numurs: LV35HABA0551060251034
Banka: Swedbank

Latvijas Republikas Ministru kabinetam
Brīvības bulvāris 36, Rīga, LV-1520

Informācijai:

Klimata un enerģētikas ministrijai;
Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai;
Veselības ministrijai;
Kultūras ministrijai;
Valsts vides dienestam

**Biedrības "Drosme Darīt" iebildumi un priekšlikumi par Ministru kabineta rīkojuma projektu
(TAP projekta ID: 25-TA-2704)**

"Par paredzētās darbības "Vēja elektrostaciju parka "EKO Ziemeļi" un ar to saistītās infrastruktūras būvniecība Kuldīgas novada Ēdoles un Padures pagastos" akceptu"

Datums: 28.02.2026.

Nr. 01-28/02-2026

Par: iebildumiem pret rīkojuma projektu par paredzētās darbības "VES parks "EKO Ziemeļi"" akceptu

Biedrība "Drosme Darīt" iesniedz šos iebildumus TAP rīkojuma projektam par paredzētās darbības "Vēja elektrostaciju parka "EKO Ziemeļi" un ar to saistītās infrastruktūras būvniecība Kuldīgas novada Ēdoles un Padures pagastos" akceptu. Mūsu mērķis ir pamatoti prasīt, lai lēmums par tik apjomīgas un ilgtermiņā neatgriezeniskas darbības akceptu tiek pieņemts, balstoties uz pilnvērtīgu, pārbaudāmu un programmas prasībām atbilstošu ietekmes uz vidi novērtējumu, mēs neapstrīdam atjaunojamās enerģijas nozīmi.

Šobrīd sagatavotais IVN ziņojums un tā izvērtējums institūciju līmenī (īpaši EVA atzinums un VVD iesaiste) nenodrošina pārliecību, ka paredzētā darbība ir izvērtēta pietiekami detalizēti un godprātīgi, kā arī ka noteiktie nosacījumi ir izpildāmi praksē un kontrolējami. Akceptējot paredzēto darbību uz šādas kvalitātes dokumentācijas pamata, Ministru kabinets ne tikai uzņemas augstu administratīvo un civiltiesisko tiesvedību risku, bet arī radītu tiesiski bīstamu precedentu – ka normatīvajos aktos noteiktais ietekmes uz vidi izvērtējums tiek aizstāts ar solījumu to precizēt vēlāk, jau pēc akcepta pieņemšanas.

I. Kopējais iebildums: IVN ziņojuma vispārējā zemā kvalitāte, neatbilstība EVA programmas prasībām un nepietiekama institūciju kontrole

IVN ziņojums par vēja parku "EKO Ziemeļi" nav sagatavots tādā kvalitātē un detalizācijas līmenī, kādu pieprasa EVA izsniegtā programma, un tā izvērtējums institūcijās ir veikts formāli, pieļaujot, ka vairākas programmas un IVN procesa būtiskas prasības tiek pārbīdītas uz vēlākiem posmiem (būvprojektēšanu, būvniecību vai pat ekspluatāciju).

Šādas pieejas rezultāts ir dokuments, kas ārēji izskatās kā pabeigts novērtējums, bet pēc būtības satur pārāk daudz "ja", "kad būs zināms", "tiks precizēts būvprojektā" un "atkārtoti izvērtēs, ja nepieciešams". Tas nozīmē, ka akcepta brīdī sabiedrība un **lēmumu pieņēmējs nav saņēmis skaidru atbildi uz galveno jautājumu**: vai, kur un ar kādiem konkrētiem nosacījumiem šo vēja parku vispār drīkst būvēt.

Kopējais iebildums aptver trīs savstarpēji saistītus aspektus:

1. Ziņojumā **nav nostiprināti konkrēti tehniskie un telpiskie parametri, uz kuriem balstīt ietekmju aprēķinus** un salīdzināt alternatīvas. Pašā ziņojumā ir norādīts, ka gala lēmums par konkrēta VES modeļa būvniecību tiks pieņemts būvprojekta izstrādes posmā. Ietekmes uz vidi ir izvērtētas atsevišķi vairākām iespējamām VES konfigurācijām, bet akcepts tiek pieprasīts bez galīgi noteikta tehniskā risinājuma, kuram šīs ietekmes būtu tieši attiecināmas.
2. Vairāki būtiski **ietekmju avoti un mazināšanas pasākumi ir aprakstīti kā nākotnes uzdevums**, nevis kā akcepta priekšnoteikums. Tipiski piemēri ir transporta maršrutu un ceļu pārbūves risinājumu precizēšana būvprojektā, atkārtota trokšņa vai mirgošanas izvērtēšana, un "nosacījumu" pārvēršana par darbības uzraudzības jautājumu pēc objekta uzbūvēšanas.
3. EVA atzinums un VVD iesaiste pēc būtības akceptē praksi, kurā IVN ziņojumā konstatētās nepilnības netiek novērstas pašā ziņojuma saturā, bet tiek pārnestas uz atzinumā ietvertiem nosacījumiem turpmākajai īstenošanai. Institūciju jautājumu un komentāru pārskatos atkārtoti norādīts, ka attiecīgā prasība "iekļauta kā obligāts nosacījums", vienlaikus fiksējot, ka IVN ziņojumā precizējumi netiek veikti.

Atgādinām, ka EVA izsniegtā Programma Nr. 5-03/5/2024 IVN veikšanai nav rekomendējošs dokuments. Tā nosaka, kāds informācijas apjoms un detalizācijas pakāpe ir jāsniedz IVN ziņojumā, lai iestāde un sabiedrība varētu pieņemt pamatotu lēmumu. Ja būtiskākie jautājumi tiek atstāti uz būvprojektu, IVN procedūra zaudē jēgu un pārvēršas par formalitāti.

Ņemot vērā iepriekš minēto, **lūdzam Ministru kabinetu un atbildīgo ministriju rīkojuma projektā nevirzīt darbības akceptu, kamēr IVN ziņojums nav papildināts un kvalitātes trūkumi nav novērsti tādā veidā, kas ir pārbaudāms un juridiski izpildāms**. Pretējā gadījumā MK lēmums kļūs par vieglu mērķi apstrīdēšanai tiesā, jo pamatojums balstīsies uz nepilnīgu un iekšēji pretrunīgu dokumentāciju.

II. Detalizētie iebildumi par atsevišķiem aspektiem

1. Kumulatīvās ietekmes novērtējums nav pietiekams (citu vēja parku ietekmju summēšanās)

EVA programmā ir skaidri prasīts izvērtēt kumulatīvās ietekmes, ņemot vērā tuvumā esošos un plānotos vēja parkus, kā arī kartogrāfiski uzskatāmi atspoguļot gan jau izbūvētos, gan tos projektus, kuriem IVN process ir noslēdzies vai ir izsniegti tehniskie noteikumi/būvatļaujas, un izvērtēt ietekmju summēšanos uz putniem, sīkspārņiem, ainavu un Natura 2000 teritorijām.

Tomēr ziņojuma un publiski pieejamo komentāru pārskatu saturā redzams, ka kumulatīvā izvērtējuma kvalitāti ierobežo pats izvēlētais pamatojums "nav pieejama detalizēta informācija par citiem tuvumā plānotiem vēja parkiem, tāpēc kvantitatīvu novērtējumu veikt nevar". Šāds arguments nav pieņemams, jo kumulatīvo ietekmju risks ir tieši tas, ko IVN procedūra mēģina ieraudzīt laicīgi, pirms katrs atsevišķs projekts tiek akceptēts.

EVA atzinumā pat ir atzīts, ka reģionā plānoto vēja parku uzbūvēšana kumulatīvi radīs negatīvu ietekmi uz putnu populācijām un tā var būt būtiska, bet apmērus "kvantitatīvi novērtēt šobrīd praktiski nav iespējams". Tas ir nozīmīgs trūkums, kas signalizē, ka pamata jautājums par kopējo ietekmi joprojām nav atbildēts.

Lūgums Ministru kabinetam: pirms darbības akcepta pieprasīt, lai IVN dokumentācija tiktu papildināta ar scenārijos balstītu kumulatīvās ietekmes novērtējumu un ar vienotu, pārskatāmu kartogrāfisko materiālu, kurā attēlotas visu reģionālo vēja parku ietekmes zonas un to pārklāšanās. Ja šādu novērtējumu objektīvi nevar sagatavot, tad tas pats par sevi ir iemesls akceptu atlikt, nevis ignorēt risku.

2. Dzīvojamās apbūves tuvums un atbilstība MK noteikumiem Nr. 240 nav atrisināta pirms akcepta

Programma un ziņojums atsaucas uz Ministru kabineta noteikumu Nr. 240 prasību par minimālo attālumu starp vēja elektrostaciju un dzīvojamo apbūvi (800 metri). Šī prasība ir obligāta. Tā ir robežlīnija, kas nosaka, vai konkrēts izvietojums vispār ir pieļaujams.

Vienlaikus ziņojuma ierobežojošo faktoru aprakstā tiek norādīts risinājums, ka gadījumos, ja atsevišķas kadastrā reģistrētas dzīvojamās ēkas atrodas tuvāk par 800 metriem, paredzētās darbības īstenošana var būt iespējama, ja būvvalde izsniedz aktu par ēkas neesamību un izmaiņas tiek izdarītas kadastrā un zemesgrāmatā. Citiem vārdiem, atbilstību attālumam plānots panākt nevis ar VES izvietojuma korekcijām, bet ar administratīvu pieņēmumu, ka ēka "nav".

Šāda pieeja ir bīstama gan tiesiski, gan pēc būtības. IVN novērtē ietekmi uz reālu vidi un reāliem cilvēkiem, nevis uz hipotētisku "vidi pēc kadastra labojumiem". Turklāt ziņojuma pielikumā par attālumiem ir uzskaitītas dzīvojamās ēkas, kur attālumi līdz tuvākajai potenciālajai VES vietai ir ļoti mazi (atšķirīgos gadījumos pat zem 200 m). EVA atzinumā šīs ēkas tiek minētas ar pieņēmumu, ka tās netiek izmantotas kā dzīvojamās vai publiskās funkcijas ēkas, taču šāds pieņēmums pats par sevi nav ietekmes novērtējums un nav drošs pamats MK akceptam.

Lūgums Ministru kabinetam: prasīt, lai pirms akcepta tiek fiksēta gala izvietojuma shēma, kas atbilst 800 m prasībai attiecībā uz visām faktiskajām dzīvojamām un publiskām ēkām, balstoties uz aktuālu apsekojumu dabā, nevis uz pieņēmumiem par iespējamu ēku "neeksistenci". Ja šādu shēmu nodrošināt nevar, tad rīkojuma projekts nav virzāms.

3. Trokšņa un zemas frekvences trokšņa (ZFT) izvērtējums ir pretrunīgs un balstīts uz nepilnīgiem pieņēmumiem

Ziņojumā paredzētās darbības ietekmju modelēšana ir veikta vairākām tehnoloģiskām alternatīvām, vienlaikus norādot, ka gala lēmums par konkrētu VES modeli tiks pieņemts vēlāk. Tas nozīmē, ka trokšņa aprēķini (tostarp zemas frekvences trokšņa aprēķini dzīvojamās ēkās) nav piesaistīti vienam konkrētam projektam, bet gan iespējamo variantu kopai. Šādā situācijā izsniegt akceptu nozīmē akceptēt nezināmu ietekmi.

Zemas frekvences trokšņa aprēķinu apkopojumā vairākām ēkām noteiktos pieņēmumos parādās līmeņi virs 20 dB(A), kas ziņojumā minēts kā robežlielums. EVA atzinumā vienlaikus paredzēta pēcnodošanas kontrole: pēc vēja parka nodošanas ekspluatācijā jāveic mērījumi, un neatbilstību gadījumā jāievieš papildu pasākumi. Praktiski tas nozīmē, ka iedzīvotājiem vispirms jāsadzīvo ar iespējamu traucējumu, un tikai pēc tam VES attīstītājam būs kaut kā "jālabo" situācija. BET - IVN procesa loģika ir pretēja: ietekmes ir jānovērš, pirms tās tiek radītas.

Papildu problēma ir rekomendāciju raksturs. Ziņojumā ir formulējumi "ieteicams izbūvēt VES, kuru radītais ietekmes līmenis nepārsniedz Pasaules Veselības organizācijas vadlīnijās ieteikto", bet bez skaidras juridiski saistošas sasaistes ar izvēlēto modeli, ar darbības režīmiem (piemēram, "noise optimized mode") un ar konkrētām staciju grupām, kuras būs ierobežojamas.

Lūgums Ministru kabinetam: pirms akcepta prasīt, lai tiek fiksēts konkrēts VES modelis (vai vismaz maksimālie parametri, kas neļauj "kļūt lielākam" vēlāk), un tiek veikta atkārtota trokšņa un zemas frekvences trokšņa modelēšana gala izvietojumam ar sliktākā gadījuma pieņēmumiem. Akceptā vai tā nosacījumos ir jābūt skaidrai, izpildāmai un kontrolējamai shēmai, kā robežlielumi tiks nodrošināti bez "pēc tam redzēsim" pieejas. Ja šo nevar nodrošināt, tad rīkojuma projekts nav virzāms.

4. Mirgošanas efekta aprēķini rāda būtiskus pārsniegumus, bet izpildāms risinājums nav definēts

Mirgošanas efekta aprēķinu rezultāti (pēc sliktākā scenārija metodes) parāda, ka vairākām dzīvojamām ēkām ietekmes laiks sasniedz desmitiem un pat vairāk nekā simts stundas gadā, atkarībā no izvēlētajā VES modeļa un izvietojuma alternatīvas. Ziņojums pats apstiprina, ka robežvērtības tiek pārsniegtas daudzkārt un vairākās ēkās.

Vienlaikus institūciju komentāros ir ieteikts ekspluatāciju organizēt tā, lai mirgošanas efekts dzīvojamās un publiskās apbūves teritorijās nepārsniegtu 30 stundas gadā (sliktākā scenārija gadījumā), 10 stundas gadā

(reālā scenārija gadījumā) un 30 minūtes dienā. Šī prasība ir pārvērsta par "obligātu nosacījumu", bet paša ziņojuma korekcijas faktiski netiek veiktas.

Ziņojumā kā mazināšanas pasākums minēta staciju darbības pārtraukšana periodos, kad tās var izraisīt mirgošanu, tomēr vienlaikus tiek norādīts, ka būvniecības posmā būs jāveic atkārtots mirgošanas izvērtējums. Tātad akcepta brīdī nav skaidrs: (i) kuras konkrētās stacijas un kurās dienās tiks ierobežotas; (ii) kāds būs automatiskās "shadow control" sistēmas režīms; (iii) kā tiks nodrošināta uzraudzība un iedzīvotāju tiesību aizsardzība, ja mirgošana faktiski būs lielāka par prognozēto.

Lūgums Ministru kabinetam: pirms akcepta prasīt gala izvietojuma mirgošanas modelēšanu un **saistošu** mirgošanas kontroles plānu, kurā ir definēti staciju darbības ierobežojumi konkrētās gada dienās konkrētos diennakts laikos, atbildība un kontroles mehānisms, lai robežvērtības būtu izpildāmas praksē. Pretējā gadījumā "obligātais nosacījums" ir tukšs, un konflikts ar iedzīvotājiem ir garantēts. Ja šādu modelēšanu un plānu nodrošināt nevar, tad rīkojuma projekts nav virzāms.

5. Putnu un sikspārņu aizsardzība balstās uz nenoteiktiem nākotnes pasākumiem, kas var mainīt projekta mērogu

Dabas vērtību izvērtējumos (ornitologa un sikspārņu eksperta atzinumos) ir norādīti konkrēti, apjomīgi ietekmes mazināšanas pasākumi. Sikspārņu eksperts norāda, ka **vēja parka ekspluatācija ir pielaujama tikai ar nakts laika darbības ierobežojumiem periodā no 1. maija līdz 30. septembrim**, ja vēja ātrums rotora augstumā ir 5 m/s vai mazāks un gaisa temperatūra naktī pārsniedz 10 °C, kā arī ar trīs gadu monitoringu un bojāgājušo sikspārņu uzskaiti.

Ornitologa atzinumā savukārt **rekomendēts apsvērt atsevišķu VES punktu pārvietošanu** prom no melno stārķu barošanās buferjoslām, būvdarbus plānot ārpus ligzdošanas sezonas, kā arī aprīkot torņus ar putnu pamanīšanas un rotoru apstādināšanas sistēmām un veikt plašu monitoringu pirms un pēc būvniecības.

Šeit ir divas problēmas. Pirmkārt, daļa pasākumu pēc būtības nozīmē, ka projekta reālais izvietojums un darbības režīms vēl nav nostabilizēts. Otrkārt, ziņojumā pat ir norādīts, ka **elektroenerģijas ražošanas potenciāls aprēķināts, neņemot vērā piespiedu staciju apturēšanu ietekmju mazināšanai**. Tas norāda, ka **ietekmes mazināšana nav integrēta projekta pamata aprēķinos** un alternatīvu salīdzinājumā, bet tiek pievienota kā "pēc tam ieviesīsim" SOLĪJUMS.¹

¹ **Ziņojuma 25. lpp.** Ziņojums_EKO_Ziemeļi_030625

(A alternatīva: 560–617 GWh/gadā; B alternatīva: 487–536 GWh/gadā, skaidri norādot, ka aprēķins veikts "neņemot vērā tehnoloģiskās pauzes un ražošanas apjoma kritumu, kas saistīts ar piespiedu staciju apturēšanu ietekmju mazināšanai".) Tāds pats formulējums atkārtots arī **4.7.2. nodaļā**

EVA atzinums vienlaikus atzīst, ka kumulatīvā ietekme uz putniem reģionā var būt būtiska, bet tās apmērus kvantitatīvi novērtēt praktiski nav iespējams. Ņemot vērā šādu nenoteiktību, nav samērīgi prasīt MK akceptēt projektu, cerot, ka pēc uzbūvēšanas monitoringā viss "saliksies pa vietām".

Lūgums Ministru kabinetam: pirms akcepta prasīt, lai gala VES izvietojums un ekspluatācijas režīms jau sākotnēji atbilst ekspertu ieteikumiem, tai skaitā pārvietojot problemātiskos punktus un definējot obligātos darbības ierobežojumus. Turklāt jānodrošina, ka kumulatīvo ietekmju risks tiek izvērtēts nevis "katrs projekts atsevišķi", bet kā reģiona kopējā ietekme uz putnu un sīkspārņu populācijām. Bez minēto risku novēršanas, projekts akceptēts nav virzāms uz Ministru kabinetu.

III. Kopsavilkums un lūgumi

Pamatojoties uz iepriekš izklāstītajiem argumentiem, biedrība "Drosme Darīt" lūdz:

1. **Nevirzīt Ministru kabineta rīkojuma projektu** par paredzētās darbības akceptu, kamēr IVN dokumentācija nav papildināta un būtiskie trūkumi nav novērsti.
2. **Uzdot VVD (un procesa ietvaros arī citām iesaistītajām institūcijām, ja nepieciešams) pieprasīt no ierosinātāja tādus papildinājumus**, kas nodrošina: a) gala VES izvietojumu un tehniskos parametrus; b) pilnvērtīgu kumulatīvo ietekmju izvērtējumu; c) pārbaudāmu trokšņa, ZFT un mirgošanas atbilstību; d) konkrētus, izpildāmus dabas aizsardzības pasākumus, kas integrēti projekta pamata aprēķinos.
3. Tālāk virzīt rīkojuma projektu **tikai tādām IVN ziņojumam, kurā iekļautas skaidras, izmērāmas un uzraugāmas prasības**, kuru izpildi iespējams reāli kontrolēt un kuru nepildīšana automātiski rada sekas (darbības ierobežošanu vai apturēšanu).

Pretējā gadījumā akcepts tiktu piešķirts bez pilnīga faktisko ietekmju izvērtējuma, bet konfliktu risināšana tiktu pārcelta uz turpmākām administratīvām procedūrām un tiesvedībām, kas ir pretrunā ietekmes uz vidi novērtējuma preventīvajam raksturam un labas pārvaldības principam.

Ar cieņu,

Rimants Jugans

Valdes loceklis

Ilze Mežniece

Valdes locekle

Kopienas apvienība, biedrība "Drosme Darīt"

Biedrība "DROSME DARĪT", Reģ. Nr. 40008343689
Sporta iela 2, Rīga, LV-1013, Tālrunis: 25 777 783
Konta numurs: LV35HABA0551060251034
Banka: Swedbank

Piezīme: vēstules argumentācija balstās uz publiski pieejamo IVN ziņojumu, EVA izsniegto Programmu Nr. 5-03/5/2024, EVA atzinumu par IVN ziņojumu un IVN procesa pielikumiem.